

NACRT

**ZAKON O ZAŠTITI CIVILNIH ŽRTAVA RATA
U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE**

Sarajevo, april 2022. godine

ZAKON O ZAŠTITI CIVILNIH ŽRTAVA RATA U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE

I OPĆE ODREDBE

Član 1. (Predmet)

Ovim zakonom utvrđuju se osnovni principi zaštite civilnih žrtava rata, pojam i status civilne žrtve rata, vrste prava, obim i uslovi pod kojima se ostvaruju ta prava, svrha isplate novčanih naknada za priznata prava, postupak ostvarivanja, način finansiranja, kao i druga pitanja od značaja za zaštitu civilnih žrtava rata na području Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija).

Član 2. (Korištenje izraza)

Izrazi koji se u ovom zakonu upotrebljavaju u jednom gramatičkom rodu se bez diskriminacije odnose i na muškarce i na žene.

II OSNOVNI PRINCIPI ZAŠTITE CIVILNIH ŽRTAVA RATA

Član 3. (Nadležnost)

Zaštita civilnih žrtava rata zajednička je nadležnost Federacije i kantona.

Član 4. (Proširenje prava prema mogućnostima kantona)

U skladu sa svojim finansijskim mogućnostima i potrebama civilnih žrtava rata, kantoni utvrđuju, osiguravaju i proširuju obim prava utvrđenih ovim zakonom.

Član 5. (Primjena propisa)

U postupku ostvarivanja prava utvrđenih ovim zakonom, primjenjuju se propisi o upravnom postupku, izuzev u dijelu postupka koji je odredbama ovog zakona posebno uređen.

Član 6. (Mogućnost korištenja prava)

(1) Pravo utvrđeno ovim zakonom ne može ostvarivati osoba koja isto pravo koristi ili može koristiti po osnovu drugih propisa.

(2) Izuzetno od stava (1) ovog člana, pravo izbora povoljnijeg prava ima:

- a) osoba koja ispunjava uslove za ostvarivanje prava na mjesečno lično novčano primanje po ovom propisu, a u odnosu na ličnu invalidninu po ovom ili drugom propisu;
- b) osoba koja će po osnovu tjelesnog oštećenja usljed eksplozije zaostalog ratnog materijala, ispuniti uslove za ostvarivanje povoljnijeg prava po ovom propisu, u odnosu na sva prava koja koristi ili može koristiti po ovom ili drugom propisu.

Član 7.

(Načelo nediskriminacije)

U postupku za ostvarivanje prava iz ovog zakona primjenjuju se načela rodne jednakosti i ravnopravnosti, bez diskriminacije po bilo kojem osnovu.

III POJAM I STATUS CIVILNE ŽRTVE RATA

Član 8.

(Definicija civilne žrtve rata)

U smislu ovog zakona civilna žrtva rata je civilna osoba kod koje je tokom rata ili neposredne ratne opasnosti, počevši od 30.04.1991. godine do 14.02.1996. godine, usljed ranjavanja ili nekog drugog oblika ratne torture nastupilo oštećenje organizma, što uključuje i mentalno oštećenje ili značajno narušavanje zdravlja, ili nestanak ili pogibiju te osobe.

Član 9.

(Kontinuitet primjene propisa o zaštiti civilnih žrtava rata)

Žrtve fašističkog terora, žrtve ratnih događaja, žrtve zaostalog ratnog materijala i žrtve neprijateljskih diverzantskih akcija, kao i članovi porodice žrtava fašističkog terora, kojima je to svojstvo priznato nakon Drugog svjetskog rata, po propisima o zaštiti civilnih žrtava rata koji su se primjenjivali na teritoriji Federacije do dana stupanja na snagu ovog zakona, smatraju se civilnim žrtvama rata, odnosno članovima porodice civilnih žrtava rata u skladu sa ovim zakonom i koriste prava u obimu i pod uslovima propisanim ovim zakonom.

Član 10.

(Status civilne žrtve rata)

(1) Status civilne žrtve rata priznaje se:

- a) osobi kod koje je nastupilo oštećenje organizma ili značajno narušavanje zdravlja, od minimalno 20% tjelesnog oštećenja usljed ratnih događaja (bombardovanje, ulične borbe, diverzantske akcije, eksplozija ratnog materijala, zalutali metak i sl.), mučenja, nehumanog i ponižavajućeg postupanja, nezakonitog kažnjavanja, protupravnog lišavanja slobode (zatvor, koncentracioni logor, internacija, prinudni rad) i eksplozije zaostalog ratnog materijala nakon završetka rata, pod uslovom da je u momentu stradanja bila civil;
- b) osobi koja je tokom rata ili neposredne ratne opasnosti preživjela seksualno zlostavljanje ili silovanje, pod uslovom da je u momentu događaja bila civil –

- posebna kategorija civilnih žrtava rata, kao i djetetu koje je rođeno iz čina ratnog silovanja – dijete posebne kategorije civilnih žrtava rata;
- c) članovima porodice osobe koja je poginula ili nestala u vezi sa ratnim događajima iz tačke a) ovog stava, pod uslovom da je u momentu pogibije ili nestanka bila civil.
- (2) Status civilne žrtve rata, priznaje se i drugim osobama državljanima Bosne i Hercegovine sa prebivalištem na području Federacije, kod kojih je nastupilo oštećenje organizma u vezi sa ratnim događajima iz stava (1) ovog člana, ukoliko odgovarajuća prava ne ostvaruju, ili ne mogu ostvariti po drugim propisima.

IV VRSTE PRAVA I OSNOVNI USLOVI ZA NJIHOVO OSTVARIVANJE

Član 11.

(Prava civilnih žrtava rata)

(1) Civilne žrtve rata ostvaruju sljedeća prava:

- a) ličnu invalidninu;
 - b) mjesečno lično novčano primanje;
 - c) dodatak za njegu i pomoć od druge osobe;
 - d) ortopedski dodatak;
 - e) porodičnu invalidninu;
 - f) pomoć u troškovima liječenja i nabavci ortopedskih pomagala;
 - g) osposobljavanje za rad (profesionalna rehabilitacija, prekvalifikacija i dokvalifikacija);
 - h) prioritetno zapošljavanje;
 - i) prioritetno stambeno zbrinjavanje;
 - j) psihološku i pravnu pomoć.
- (2) Prava iz stava (1) tačke a) do e) ovog člana ostvaruju se po ovom zakonu, i finansiraju iz federalnog i kantonalnih budžeta, i to u omjeru 70% iz federalnog i 30% iz kantonalnih budžeta.
- (3) Prava iz stava (1) tačke f) do j) ovog člana ostvaruju se u skladu sa propisima kantona, propisima o zdravstvenom osiguranju, zdravstvenoj zaštiti, zapošljavanju, socijalnoj zaštiti i zaštiti porodice sa djecom, a finansiraju iz kantonalnih budžeta.

Član 12.

(Državljanstvo, prebivalište/boravište kao uslov za podnošenje
zahtjeva za ostvarivanje prava)

- (1) Prava utvrđena ovim zakonom ostvaruju i koriste državljani Bosne i Hercegovine, sa prebivalištem na području Federacije.
- (2) Zahtjev za ostvarivanje prava po ovom zakonu može podnijeti državljanin Bosne i Hercegovine, koji je, najmanje šest mjeseci prije stupanja na snagu ovog zakona, imao mjesto prebivališta na području Federacije.

- (3) Korisnik prava po ovom zakonu, promjenom mjesta prebivališta na područje Republike Srpske ili Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, zadržava ostvareno pravo, ukoliko isto ne može ostvariti po propisima na području novog mjesta prebivališta.
- (4) Strani državljani, koji su tjelesno oštećenje zadobili ili im je član porodice poginuo ili nestao kao civilna žrtva rata, ostvaruju prava utvrđena ovim zakonom, ako po istom osnovu ne ostvaruju prava od države čiji su državljani ili države na čijem teritoriju imaju prebivalište.
- (5) Korisniku prava po ovom zakonu, sa privremenim boravištem na teritoriju Federacije, po povratku u svoja ranija mjesta prebivališta u Republici Srpskoj ili Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine, osigurat će se daljnje ostvarivanje prava koja su imali u mjestu privremenog boravišta.
- (6) O ostvarivanju prava iz stava (3) i (5) ovog člana, rješava centar za socijalni rad ili nadležna općinska služba za upravu (u daljnjem tekstu: nadležni općinski organ) prema mjestu posljednjeg prebivališta ili posljednjeg privremenog boravka.

Član 13.

(Krivična djela i korištenje prava)

- (1) Prava utvrđena ovim zakonom ne može ostvarivati osoba koja je pravomoćnom sudskom presudom osuđena za krivična djela protiv ustavnog poretka Bosne i Hercegovine, ugrožavanja ustavnog poretka i sigurnosti Bosne i Hercegovine ili Federacije, i krivična djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava zbog ratnih zločina.
- (2) Osoba iz stava (1) ovog člana gubi pravo koje joj je u skladu sa odredbama ovog zakona priznato prije donošenja pravomoćne sudske presude.
- (3) Prestanak prava iz stava (2) ovog člana utvrdit će prvostepeni organ posebnim rješenjem zaključno sa danom pravomoćnosti presude.
- (4) Osobi koja je ostvarila pravo po ovom zakonu, a protiv koje je pokrenut krivični postupak zbog djela iz stava (1) ovog člana, ne isplaćuju se novčana primanja za vrijeme do okončanja tog postupka, o čemu prvostepeni organ donosi posebno rješenje.
- (5) Zadržana novčana primanja isplatit će se osobi iz stava (4) ovog člana ukoliko krivični postupak protiv nje bude pravomoćnom odlukom suda obustavljen, ili ako korisnik pravomoćnom presudom bude oslobođen optužbe, odnosno, ako optužba protiv njega bude odbijena, ali ne zbog nenadležnosti suda.

Član 14.

(Krivične presude i korištenje prava)

- (1) Korisniku prava, osuđenom pravomoćnom sudskom presudom na kaznu zatvora u trajanju od šest mjeseci i duže, ne pripadaju ta prava za vrijeme dok se nalazi na izdržavanju kazne.
- (2) Ako se korisnik mjesečnih novčanih primanja nalazi u pritvoru, članovima porodice koje korisnik izdržava, za vrijeme trajanja pritvora, isplaćuje se polovina tih primanja. Zadržana polovina primanja isplatit će se korisniku, ako krivični postupak bude pravomoćnom odlukom suda obustavljen, ili ako korisnik pravomoćnom presudom bude oslobođen optužbe, odnosno, ako optužba protiv njega bude odbijena, ali ne zbog nenadležnosti suda.

Član 15.

(Prenos ostvarenih prava)

- (1) Prava utvrđena ovim zakonom ne mogu se prenositi na druge osobe, niti se mogu nasljeđivati.
- (2) Dospjeli, a neisplaćeni iznosi novčanih primanja utvrđenih na osnovu ovog zakona za civilne žrtve rata, čine dio ostavinske mase i isplaćuju se u skladu sa odlukom koja je donesena u ostavinskom postupku.

V OSNOVICA ZA OBRAČUN NOVČANIH PRIMANJA

Član 16.

(Osnovica za obračun novčanih primanja)

Osnovica za obračun novčanih primanja iz člana 11. stav (1) , tačka a) do e) ovog zakona iznosi 70% od osnovice utvrđene federalnim propisima o pravima branilaca i članova njihovih porodica.

Član 17.

(Usklađivanje osnovice)

Osnovica za civilne žrtve rata propisana ovim zakonom usklađuje se sa kretanjem osnovice korisnika prava po propisima o pravima branilaca i članova njihovih porodica.

VI PRAVA PO OSNOVU OŠTEĆENJA ORGANIZMA

Član 18.

(Vrste prava)

Po osnovu oštećenja organizma, u visini od najmanje 60%, civilne žrtve rata ostvaruju sljedeća prava:

- a) ličnu invalidninu;
- b) dodatak za njegu i pomoć od druge osobe, i
- c) ortopedski dodatak.

Član 19.

(Razvrstavanje prema procentu tjelesnog oštećenja)

- (1) Radi ostvarivanja prava utvrđenih ovim zakonom za civilne žrtve rata, osobe sa invaliditetom se razvrstavaju prema utvrđenom procentu oštećenja organizma, u šest grupa, i to:
 - I grupa – osobe sa invaliditetom sa 100% tjelesnog oštećenja kojima je za redovan život potrebna njega i pomoć od druge osobe;
 - II grupa - osobe sa invaliditetom sa 100% tjelesnog oštećenja;
 - III grupa - osobe sa invaliditetom sa 90% tjelesnog oštećenja;
 - IV grupa - osobe sa invaliditetom sa 80% tjelesnog oštećenja;

- V grupa - osobe sa invaliditetom sa 70% tjelesnog oštećenja;
- VI grupa - osobe sa invaliditetom sa 60% tjelesnog oštećenja.

- (2) Pri utvrđivanju procenta oštećenja organizma za osobe kod kojih je pod okolnostima iz člana 10. ovog zakona nastupilo oštećenje organizma zbog bolesti uzrokovane, odnosno pogoršane pod tim okolnostima, utvrđuje se odgovarajući procenat cjelokupnog oštećenja organizma.
- (3) Ako kod korisnika prava nastupe promjene vezane za oštećenje organizma, a koje su od utjecaja na pravo utvrđeno konačnim rješenjem, korisnik može, po isteku dvije godine od dana donošenja tog rješenja, podnijeti novi zahtjev za utvrđivanje procenta oštećenja organizma u vezi sa nastalom promjenom.

Član 20.

(Rokovi za podnošenje zahtjeva)

- (1) Krajnji rok za podnošenje zahtjeva za ostvarivanje statusa civilne žrtve rata, po osnovu oštećenja organizma je šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.
- (2) Rok iz stava (1) ovog člana ne odnosi se na osobe kod kojih je oštećenje organizma nastalo kao posljedica zaostalog ratnog materijala nakon završetka rata.

Član 21.

(Medicinsko vještačenje)

Oštećenje organizma civilne žrtve rata, pravo na dodatak za njegu i pomoć od druge osobe, pravo na ortopedski dodatak, kao i nesposobnost za privređivanje, utvrđuju se na osnovu nalaza i mišljenja nadležne institucije iz područja medicine i medicinskog vještačenja, određene propisom federalnog ministra rada i socijalne politike (u daljnjem tekstu: federalni ministar).

a) Lična invalidnina

Član 22.

(Pravo na ličnu invalidninu)

Pravo na ličnu invalidninu ostvaruje osoba kod koje je utvrđeno postojanje oštećenja organizma u minimalnom procentu propisanom odredbama ovog zakona, srazmjerno stepenu oštećenja utvrđenom nalazom, ocjenom i mišljenjem nadležnog organa.

Član 23.

(Utvrđivanje lične invalidnine)

Lična invalidnina iz člana 22. ovog zakona utvrđuje se u mjesečnom iznosu prema grupi oštećenja organizma iz člana 19. ovog zakona, u procentu od utvrđene osnovice iz člana 16. ovog zakona kako slijedi:

- I grupa - 100 % od osnovice;
- II grupa - 73% od osnovice;
- III grupa - 55% od osnovice;
- IV grupa - 43% od osnovice;
- V grupa - 32% od osnovice;
- VI grupa - 18% od osnovice.

b) Dodatak za njegu i pomoć od druge osobe

Član 24.

(Pravo na dodatak za njegu i pomoć od druge osobe)

Pravo na dodatak za njegu i pomoć od druge osobe ostvaruju osobe kod kojih je procenat oštećenja organizma utvrđen u visini od I do IV grupe iz člana 19. ovog zakona, a koji su nesposobni za vršenje osnovnih životnih potreba bez pomoći druge osobe.

Član 25.

(Utvrđivanje prava na dodatak za njegu i pomoć od druge osobe)

Dodatak za njegu i pomoć od druge osobe iz člana 24. ovog zakona određuje se u mjesečnom iznosu prema odgovarajućem stepenu dodatka za njegu i pomoć druge osobe, u procentu od utvrđene osnovice iz člana 16. ovog zakona kako slijedi:

- a) dodatak za njegu i pomoć druge osobe I stepen – 100% od osnovice;
- b) dodatak za njegu i pomoć druge osobe II stepen - 70% od osnovice;
- c) dodatak za njegu i pomoć druge osobe III stepen - 50% od osnovice.

c) Ortopedski dodatak

Član 26.

(Pravo na ortopedski dodatak)

Pravo na ortopedski dodatak ostvaruje osoba kod koje je oštećenje organizma nastupilo kao neposredna posljedica zadobijene rane, povrede ili ozljede koja je prouzrokovala amputaciju ekstremiteta ili teško oštećenje funkcije ekstremiteta ili potpuni gubitak vida na oba oka.

Član 27.

(Utvrđivanje prava na ortopedski dodatak)

Ortopedski dodatak iz člana 26. ovog zakona određuje se u mjesečnom iznosu prema odgovarajućem stepenu ortopedskog dodatka, u procentu od utvrđene osnovice iz člana 16. ovog zakona kako slijedi:

- a) ortopedski dodatak I stepen - 29% od osnovice;
- b) ortopedski dodatak II stepen - 22% od osnovice;
- c) ortopedski dodatak III stepen - 17% od osnovice.

VII PRAVO PO OSNOVU PREŽIVJELOG SEKSUALNOG ZLOSTAVLJANJA ILI SILOVANJA - MJESEČNO LIČNO NOVČANO PRIMANJE

Član 28.

(Pravo na mjesečno lično novčano primanje)

- (1) Pravo na mjesečno lično novčano primanje ostvaruje osoba koja je tokom rata ili neposredne ratne opasnosti, u okolnostima iz člana 10. stav (1) tačka b) ovog zakona, preživjela seksualno zlostavljanje ili silovanje.
- (2) Osoba iz stava (1) ovog člana smatra se posebnom kategorijom civilne žrtve rata, čije podnošenje zahtjeva za ostvarivanje prava nije ograničeno rokom od šest mjeseci od dana donošenja ovog zakona.

Član 29.

(Posebna kategorija civilne žrtve rata)

- (1) Pravo na mjesečno lično novčano primanje ostvaruje osoba koja je tokom rata ili neposredne ratne opasnosti preživjela jedan od sljedećih oblika seksualnog zlostavljanja ili silovanja:
 - a) vaginalna, analna ili oralna penetracija seksualne naravi bilo kojim dijelom tijela ili predmetom u tijelo druge osobe;
 - b) ozljeđivanje s teškim posljedicama kao što je odstranjivanje, obrezivanje ili drugi oblik sakaćenja cijelog ili bilo kojeg dijela spolnog organa osobe;
 - c) izazivanje nasilne trudnoće;
 - d) izazivanje pobačaja;
 - e) oduzimanje biološke reproduktivne sposobnosti osobe;
 - f) seksualno porobljavanje;
 - g) drugi oblik seksualnog nasilja usporedive težine prema dostupnoj sudskoj praksi Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju i sudova u Bosni i Hercegovini.
- (2) Seksualno zlostavljanje ili silovanje iz stava (1) ovoga člana je ono koje je počinjeno prema drugoj osobi bez njezina pristanka ili upotrebom sile ili prijetnje, te navođenjem druge osobe da bez svog pristanka nad samom sobom ili nad trećom osobom obavi radnju iz stava (1) ovoga člana.
- (3) Žrtva seksualnog zlostavljanja ili silovanja u smislu ovog zakona je osoba prema kojoj je počinjeno ili koja je, u okolnostima zatočeništva, nad samom sobom ili trećom osobom navedena na počinjenje jednog ili više oblika seksualnog nasilja u skladu sa ovim članom, od strane vojne ili policijske osobe, te pripadnika paravojnih postrojbi i grupa ili civilne osobe, koja je na počinjenje seksualnog nasilja potaknuta ili prisiljena od strane tih osoba.
- (4) Osoba iz st. (1) i (3) ovog člana smatra se posebnom kategorijom civilne žrtve rata.

Član 30.

(Utvrđivanje prava na mjesečno lično novčano primanje)

Mjesečno lično novčano primanje utvrđuje se u visini 100% od osnovice iz člana 16. ovog zakona.

VIII PRAVO PO OSNOVU POGIBIJE ILI NESTANKA ČLANA PORODICE – PORODIČNA INVALIDNINA

Član 31.

(Pravo na porodičnu invalidninu)

Pravo na porodičnu invalidninu ostvaruju članovi porodice osobe koja je poginula ili nestala tokom rata ili neposredne ratne opasnosti, u okolnostima iz člana 10. stav (1) tačka a) ovog zakona, pod uslovom da je u momentu pogibije ili nestanka bila civil.

Član 32.

(Rokovi za podnošenje zahtjeva)

- (1) Krajnji rok za podnošenje zahtjeva za ostvarivanje statusa civilne žrtve rata, po osnovu pogibije ili nestanka člana porodice je šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.
- (2) Za osobe iz člana 35. tačka a) ovog zakona, rok iz stava (1) ovog člana računa se od dana nastupanja činjenice koja je odredbama ovog zakona predviđena kao uslov za ostvarivanje ovog prava.

Član 33.

(Pravo na porodičnu invalidninu umrlih korisnika prava)

- (1) Pravo na porodičnu invalidninu, u skladu sa uslovima propisanim ovim zakonom, imaju i članovi porodice civilne žrtve rata od I do IV grupe koja je do smrti koristila dodatak za njegu i pomoć od druge osobe, pod uslovom da je smrt civilne žrtve rata posljedica rane, povrede, ozljede ili bolesti po osnovu koje joj je utvrđeno pravo po ovom zakonu.
- (2) Ispunjenost uslova iz stava (1) ovog člana utvrđuje se na osnovu provedenog medicinskog vještačenja i odgovarajućeg nalaza, ocjene i mišljenja nadležne institucije.

Član 34.

(Prava na porodičnu invalidninu članova porodice)

Pravo na porodičnu invalidninu, u skladu sa odredbama ovog zakona mogu ostvariti sljedeći članovi porodice civilne žrtve rata:

- a) bračni partner;
- b) djeca rođena u braku i van braka, usvojenici i pastorčad;
- c) roditelji i usvojioci;
- d) očuh i maćeha;
- e) vanbračni partner civilne žrtve rata, s kojom ima djecu i s kojom je živio do njene smrti u zajedničkom domaćinstvu najmanje godinu dana.

Član 35.

(Uslovi za ostvarivanje prava na porodičnu invalidninu)

Članovi porodice civilne žrtve rata, pravo na porodičnu invalidninu mogu ostvariti pod sljedećim uslovima:

- a) udovica - kad navrši 55 godina života ili udovac - kad navrši 65 godina života, a i prije navršenih 55 godina, odnosno 65 godina života, ako su nesposobni za privređivanje;
- b) djeca, usvojenici i pastoračad - do navršene 15. godine života, odnosno ako su na školovanju do kraja propisanog trajanja redovnog školovanja, najkasnije do navršene 25. godine života, a ako su nesposobna za privređivanje, dok ta nesposobnost traje pod uslovom da je nesposobnost nastupila prije navršene 15. godine života, odnosno za vrijeme redovnog školovanja, prije navršene 25. godine života. Osoba čije je školovanje prekinuto zbog bolesti, može koristiti pravo na porodičnu invalidninu i za vrijeme trajanja bolesti do navršene 25. godine života, a nakon toga, ukoliko je osoba nastavila redovno školovanje, najduže još za onoliko vremena koliko je zbog bolesti izgubila od redovnog školovanja, pod uslovom da je redovno školovanje nastavljeno prije navršene 25. godine života;
- c) bračni partner ima pravo na porodičnu invalidninu kao sauživalac sa osobama iz tačke b) ovog člana, bez obzira na uslove iz tačke a), sve dok ijedna od ovih osoba iz tačke b) ima pravo na porodičnu invalidninu;
- d) bračni partner gubi prava po ovom zakonu ako je napustio djecu s kojom koristi prava kao sauživalac, zanemario njihovo izdržavanje, podizanje i odgoj. Ta prava mogu se ponovo uspostaviti ako bračni partner nastavi obavljati roditeljske dužnosti za vrijeme dok se djeca koriste pravima u skladu sa ovim zakonom;
- e) osobe iz člana 34. tačka e) ovog zakona ostvaruju prava pod uslovima i na način kao i osobe iz tačke a) ovog člana;
- f) roditelji i usvojioци imaju pravo na porodičnu invalidninu, iako su članovi uže porodice ostvarili to pravo;
- g) očuh i maćeha, koji su sa civilnom žrtvom rata živjeli u zajedničkom domaćinstvu najmanje tri godine prije njene smrti ili nestanka, imaju pravo na porodičnu invalidninu, ukoliko nema osoba iz tačke f) ovog člana;
- h) očuh, maćeha i usvojitelj koji u skladu sa ovim zakonom ispunjavaju uslove za priznavanje prava na porodičnu invalidninu, imaju preče pravo od roditelja koji nije izvršavao roditeljsku dužnost prema osobi u odnosu na koje se to pravo izvodi;
- i) svi članovi porodice koji po osnovu pogibije ili nestanka iste osobe ostvaruju pravo na porodičnu invalidninu, smatraju se sauživaocima u odnosu na tu osobu i pravo koje ostvaruju;
- j) ako pravo na porodičnu invalidninu ostvaruju dva ili više članova porodice, porodična invalidnina pripada im kao sauživaocima u jednakim dijelovima;
- k) osoba koja ispunjava uslove za priznavanje prava na ličnu i na porodičnu invalidninu po osnovu dvije ili više osoba, ima pravo na ličnu invalidninu i na jednu polovinu pripadajućeg dijela porodične invalidnine za svaku od tih osoba;
- l) članovi porodice, koji ispunjavaju uslove za priznavanje prava na porodičnu invalidninu po osnovu dvije ili više osoba, poginulih, umrlih ili nestalih u vezi sa ratnim događanjima, imaju pravo na porodičnu invalidninu za jednu osobu i na po jednu polovinu porodične invalidnine za svaku sljedeću osobu.

Član 36.

(Mjesečni iznosi porodične invalidnine)

Porodična invalidnina utvrđuje se u mjesečnom iznosu od osnovice iz člana 16. ovog zakona i to:

- a) za jednog člana porodice u visini 43% od osnovice;
- b) za dva člana porodice u visini 55% od osnovice;
- c) za tri člana porodice u visini 60% od osnovice;
- d) za četiri i više članova porodice u visini 65% od osnovice.

IX SVRHA ISPLATE NOVČANIH NAKNADA ZA PRIZNATA PRAVA

Član 37.

(Izjednačavanje mogućnosti)

Svrha isplate novčanih naknada za osobe iz člana 19. stav (1) ovog zakona I, II i III grupe, u smislu ovog zakona, je naknada za izjednačavanje mogućnosti po osnovu invaliditeta i reparacija države za štetu koju su pretrpile ove osobe, usljed okolnosti iz stava (1) tačka a) i stava (2) člana 10. ovog zakona.

Član 38.

(Reparacija)

Svrha isplate novčanih naknada za osobe iz člana 19. stav (1) ovog zakona IV, V i VI grupe, kao i za osobe iz čl. 28. i 31., u smislu ovog zakona, je reparacija države za štetu koju su pretrpile ove osobe, usljed okolnosti iz člana 10. ovog zakona.

X POSTUPAK OSTVARIVANJA PRAVA

Član 39.

(Nadležnost u postupku)

O pravima i statusu iz člana 10. ovog zakona rješava u prvom stepenu nadležni općinski organ, prema mjestu prebivališta ili boravišta podnosioca zahtjeva, a o žalbama protiv rješenja donesenih u prvom stepenu rješava nadležni kantonalni organ uprave.

Član 40.

(Revizija)

- (1) Rješenje o priznavanju prava, za podnosioca koji su zahtjev za ostvarivanje prava podnijeli nakon stupanja na snagu ovog zakona, podliježe reviziji.
- (2) Reviziji podliježe i rješenje kojim je podnosiocu zahtjeva utvrđen status civilne žrtve rata iako mu istim rješenjem nije priznato niti jedno od prava iz člana 11. stav (1) tačka a) do e) ovog zakona.
- (3) Reviziju, po službenoj dužnosti, vrši nadležni kantonalni organ uprave.

- (4) U postupku revizije iz stava (1) ovog člana, nadležni kantonalni organ uprave može dati saglasnost na prvostepeno rješenje, može ga izmijeniti, poništiti, ukinuti i sam drugačije riješiti upravnu stvar ili vratiti predmet prvostepenom organu na ponovni postupak.
- (5) Ako je protiv rješenja iz stava (1) ovog člana izjavljena žalba, o reviziji i žalbi rješava se istim rješenjem.
- (6) Ako protiv rješenja iz stava (1) ovog člana nije izjavljena žalba, prvostepeni organ, koji je donio to rješenje, dostaviće ga, zajedno sa spisima predmeta, organu nadležnom za reviziju, u roku od osam dana od dana isteka roka za žalbu.
- (7) Revizija odlaže izvršenje rješenja.

Član 41.

(Dokazna sredstva)

- (1) Dokazivanje u postupku utvrđivanja statusa civilne žrtve rata u skladu sa članom 10. ovog zakona, vrši se pisanim dokaznim sredstvima, izdatim u skladu sa propisima o upravnom postupku.
- (2) Pisanim dokaznim sredstvima, iz stava (1) ovog člana, smatra se medicinska dokumentacija o liječenju izdata neposredno nakon nastanka oštećenja organizma, kao i drugi odgovarajući dokaz izdat od strane nadležne institucije o nastanku okolnosti u skladu sa članom 10. ovog zakona.
- (3) Pisanim dokaznim sredstvima, iz stava (1) ovog člana, smatra se i dokumentacija izdata od strane udruženja građana koje se bavi pružanjem pomoći osobama iz člana 10. ovog zakona, ovlaštenog u postupku akreditacije koji provodi Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, (u daljnjem tekstu: Federalno ministarstvo).
- (4) Sva dostavljena dokumentacija je predmet provjere i revizije.
- (5) U roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona federalni ministar će podzakonskim aktom bliže regulisati pitanja koja se odnose na provedbu postupka priznavanja statusa civilne žrtve rata, potrebnu dokumentaciju, vrednovanje dokumentacije u postupku, postupak akreditacije i obaveze akreditovanih udruženja za izdavanje uvjerenja u postupku priznavanja statusa civilne žrtve rata.

Član 42.

(Komisije za davanje stručnog mišljenja)

- (1) Osim dokaza iz člana 41. st. (1), (2) i (3), status posebne kategorije civilnih žrtava rata utvrđuje se i na osnovu stručnog mišljenja Komisije za davanje stručnog mišljenja radi utvrđivanja statusa posebne kategorije civilnih žrtava rata (u daljnjem tekstu: Komisija).
- (2) Komisiju imenuje federalni ministar, uz saglasnost Vlade Federacije Bosne i Hercegovine.
- (3) Nadležnost Komisije je davanje stručnog mišljenja da li je podnosilac zahtjeva žrtva seksualnog zlostavljanja i silovanja, i davanje stručnog mišljenja da li je podnosilac zahtjeva dijete rođeno iz čina ratnog silovanja.
- (4) Komisiju čini pet članova i to: dva člana koji imaju završen VSS - VII stepen stručne spremlje, odnosno, visoko obrazovanje prvog ciklusa (koji se vrednuje sa 240 ECTS bodova), ili drugog ili trećeg ciklusa Bolonjskog sistema studiranja (diploma visokog obrazovanja pravne struke), dva člana koji imaju završen VSS - VII stepen stručne spremlje, odnosno, visoko obrazovanje drugog ciklusa (koji se vrednuje sa 300 ECTS

bodova) ili trećeg ciklusa Bolonjskog sistema studiranja (diploma visokog obrazovanja studija psihologije) i specijalista psihijatar/neuropsihijatar.

- (5) Mandat Komisije traje četiri godine.
- (6) Federalno ministarstvo osigurava administrativno-tehničku podršku i finansiranje rada Komisije.
- (7) Postupak, organizacija, način rada i donošenja odluka, kao i obrazac stručnog mišljenja Komisije, te druga pitanja važna za njen rad, bliže će se definirati Pravilnikom koji donosi federalni ministar u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 43.

(Troškovi i refundacija troškova postupka)

- (1) Troškovi postupka za ostvarivanje prava po ovom zakonu padaju na teret organa koji vodi postupak.
- (2) Troškovi postupka za osobe iz člana 19. stav (3) ovog zakona padaju na teret podnosioca zahtjeva, izuzev ukoliko mu nakon provedenog postupka bude utvrđeno pogoršanje zdravstvenog stanja, u kojem slučaju ima pravo na njihovu refundaciju.
- (3) Refundacija troškova iz stava (2) ovog člana pada na teret kantona u kojem osoba ima prebivalište u momentu podnošenja zahtjeva.

XI POSEBNE ODREDBE

Član 44.

(Početak ostvarivanja prava)

Prava po ovom zakonu, pripadaju civilnoj žrtvi rata (u daljnjem tekstu: korisnik) od prvog dana narednog mjeseca od dana podnošenja zahtjeva za priznavanje tih prava.

Član 45.

(Način isplate ostvarenih prava)

Novčana primanja utvrđena na osnovu ovog zakona isplaćuju se u mjesečnim iznosima i to unazad.

Član 46.

(Obaveza prijave nastalih promjena)

Korisnici prava dužni su u roku od 15 dana od dana nastale promjene prijaviti nadležnom organu svaku promjenu od uticaja na obim ili mogućnost daljnjeg korištenja tog prava.

Član 47.

(Isplata, kontrola i korekcija isplata novčanih naknada)

- (1) Isplate novčanih naknada po ovom zakonu za civilne žrtve rata vrši nadležni kantonalni organ uprave.
- (2) U cilju osiguranja redovnih isplata mjesečnih novčanih naknada korisnicima, dio sredstava koji se isplaćuje iz federalnog budžeta, doznačiće se nadležnom kantonalnom organu uprave prema iznosu finansijskog zahtjeva koji taj organ mjesečno podnosi Federalnom ministarstvu.

- (3) Kontrola utroška doznačenog federalnog dijela sredstava iz stava (2) ovog člana vrši se u tekućem mjesecu za prethodni mjesec.
- (4) Ukoliko se u postupku kontrole utvrdi da je ukupan iznos doznačenog federalnog dijela sredstava veći ili manji od iznosa koji je ovim zakonom predviđen kao udio Federacije, korekcija isplaćenog iznosa vrši se u tekućem mjesecu za prethodni mjesec.
- (5) Korekcija iz stava (4) ovog člana vrši se umanjnjem ili uvećanjem isplate federalnog dijela sredstava za tekući mjesec, u odnosu na dostavljeni finansijski zahtjev kantonalnog organa uprave.

Član 48.

(Evidencija korisnika i izvršenih isplata)

- (1) Nadležni općinski organ vodi evidenciju o korisnicima i izvršenim isplatama, prema ovom zakonu, i dostavlja nadležnom kantonalnom organu uprave mjesečne zbirne izvještaje o broju korisnika, iznosu naknada i isplatama.
- (2) Nadležni općinski organ odgovoran je za kontrolu, praćenje i evidentiranje svih promjena od uticaja na ostvarivanje prava korisnika, a posebno u odnosu na činjenicu smrti korisnika.
- (3) Nadležni općinski organ dužan je po službenoj dužnosti, na osnovu prijave korisnika prava ili saznanja na drugi način o nastaloj promjeni iz stava (2) ovog člana pokrenuti postupak odmah, a najkasnije u roku od 30 dana od dana prijema zahtjeva, odnosno saznanja i donijeti rješenje o prestanku ili izmjeni priznatih prava prema ovom zakonu, sa pravnim djelovanjem od prvog dana narednog mjeseca po nastaloj promjeni.

Član 49.

(Povrat neosnovano isplaćenih sredstava)

- (1) Osoba, kojoj su isplaćena novčana primanja na koje nije imala pravo, ili osoba koja je ovim sredstvima, u svojstvu nasljednika ili punomoćnika nezakonito raspolagala, dužna je vratiti primljeni iznos.
- (2) Povrat neosnovano isplaćenih sredstava iz stava (1) ovog člana izvršit će se zaključenjem sporazuma između nadležnog kantonalnog ministarstva i korisnika, odnosno nasljednika ili punomoćnika.
- (3) Ukoliko povrat neosnovano isplaćenih sredstava iz stava (1) ovog člana nije moguće izvršiti sporazumno, povrat tog iznosa nadležno kantonalno ministarstvo ostvarit će tužbom.

Član 50.

(Procedura osiguranja sredstava i određivanje koeficijenta za isplatu)

- (1) Isplate mjesečnih novčanih primanja za ostvarivanje prava iz člana 11. stav (1), tačka a) do e) ovog zakona izvršit će se na osnovu planiranih sredstava za tekuću budžetsku godinu.
- (2) Ukoliko planirana sredstva za tekuću budžetsku godinu budu nedovoljna za isplatu novčanih primanja iz člana 11. stav (1), tačka a) do e) ovog zakona, ili ista budu ograničena po nekom drugom pravnom osnovu, raspoloživa sredstva dijele se sa iznosom potrebnim za isplatu, i određuje koeficijent za mjesečna davanja, koji ostaje na snazi do rebalansa budžeta ili usvajanja novog budžeta. Ukoliko dođe do izmjene visine novčanih davanja za priznata prava korisnicima se neće izdavati nova rješenja.

- (3) Odluku o smanjenju koeficijenta donosi vlada Federacije ili vlada kantona u čijem budžetu je utvrđen nedostatak potrebnih sredstava, i to u odnosu na dio sredstava za čiju isplatu je odgovorna.
- (4) Isplate mjesečnih novčanih primanja izvršene na način utvrđen u st. (2) i (3) ovog člana, smatraju se konačnim.

Član 51.

(Poticanje saradnje sa organizacijama civilnih žrtava rata)

U cilju ostvarivanja boljeg položaja i zaštite civilnih žrtava rata, nadležni organi Federacije, kantona i općina ostvaruju, podržavaju i potiču saradnju sa reprezentativnim organizacijama civilnih žrtava rata.

XII NADZOR

Član 52.

(Nadzor nad primjenom zakona i podzakonskih propisa)

- (1) Nadzor nad primjenom ovog zakona i podzakonskih propisa iz člana 41. stav (5) i člana 42. stav (7), vrše Federalno ministarstvo i nadležni kantonalni organi uprave, svako u okviru svoje nadležnosti.
- (2) Kontrolu namjenskog utroška sredstava koja su u skladu sa odredbama ovog zakona namijenjena za ostvarivanje prava civilnih žrtava rata, a osiguravaju se iz federalnog budžeta, vrši Federalno ministarstvo.
- (3) Federalno ministarstvo prikuplja, obrađuje i vodi evidencije o ličnim podacima podnositelja zahtjeva i korisnika prava koji su neophodni za ostvarivanje nadležnosti utvrđenih ovim zakonom, uključujući i njihov jedinstveni matični broj.
- (4) Lični podaci iz stava (3) ovog člana mogu se unositi u isprave kojima se rješava o pravima utvrđenim ovim zakonom.

Član 53.

(Inspekcijski nadzor)

Inspekcijski nadzor nad provođenjem ovog zakona i podzakonskih akata donesenih na osnovu ovog zakona vrši kantonalni inspektor za oblast socijalne zaštite.

XIII PREKRŠAJNE ODREDBE

Član 54.

(Prekršajne odredbe za prekršaje nadležnih organa i odgovornih osoba)

- (1) Novčanom kaznom od 500 do 1.000 KM kaznit će se za prekršaj ustanova ako:
 - a) korisniku, protivno odredbama ovog zakona, uskrati ili ograniči prava koja mu pripadaju;
 - b) omogućiti korištenje prava osobi kojoj ne pripada pravo po ovom zakonu ili joj ne

pripada u tom obimu.

- (2) Za prekršaj iz stava (1) ovog člana kaznit će se i odgovorna osoba u ustanovi, novčanom kaznom od 100 do 400 KM.

XIV PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 55.

(Nastavak korištenja prava)

- (1) Nadležni općinski organi će u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona, po službenoj dužnosti donijeti rješenja o nastavku korištenja prava za sve postojeće korisnike u skladu sa odredbama ovog zakona.
- (2) U postupku donošenja rješenja iz stava (1) ovog člana, ne mogu se preispitivati činjenice koje su prethodnim rješenjem utvrđene kao osnova za sticanje statusa civilne žrtve rata.
- (3) Svim postojećim korisnicima prava u postupku donošenja rješenja u skladu sa odredbama ovog zakona, početak trajanja prava će se utvrditi od prvog dana narednog mjeseca u kojem je zakon stupio na snagu.

Član 56.

(Okončanje ranije započetih postupaka)

- (1) Postupci za ostvarivanje prava, uključujući i dio postupka po žalbi podnosioca, započeti prije stupanja na snagu ovog zakona, a koji nisu završeni, okončat će se po odredbama ovog zakona.
- (2) Nadležni prvostepeni i drugostepeni organi kao i podnosioci zahtjeva nisu obavezni pribavljati nove dokaze u postupcima iz stava (1) ovog člana, ukoliko dokazi pribavljeni do dana stupanja na snagu ovog zakona nisu u suprotnosti sa njegovim odredbama.

Član 57.

(Rok za usklađivanje propisa sa ovim zakonom)

Nadležna tijela kantona će, u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona, uskladiti svoje propise iz oblasti zaštite civilnih žrtava rata sa odredbama ovog zakona.

Član 58.

(Prestanak primjene zakonskih odredbi)

Danom stupanja na snagu ovog zakona, prestaje primjena odredbi: član 1. stav (1) tač. 4. i 5., st. (2), (3) i (4), član 7. (u odnosu na civilne žrtve rata), čl. 54. do 65., član 65a, čl. 66. i 67., čl. 69. do 76., član 76a, čl. 77. do 79., čl. 79a i 79b, član 80., član 80a, čl. 81. do 85. Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom („Službene novine Federacije BiH“ br: 36/99, 54/04, 39/06, 14/09, 45/16 i 40/18).

Član 59.

(Stupanje na snagu)

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".

O B R A Z L O Ž E N J E

ZAKONA ZAŠTITI CIVILNIH ŽRTAVA RATA U FEDERACIJI

BOSNE I HERCEGOVINE

I - USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je u odredbama člana III.2.e/, u vezi sa članom III.3.(3). Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, kojim je utvrđeno da, federalna vlast ima pravo utvrđivati politiku i donositi zakone koji se tiču socijalne politike. Prema odredbama člana III.2.e/ i člana III.3./1/ i /2/ Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, federalna vlast i kantoni su zajednički nadležni za socijalnu politiku /u koju oblast spada i zaštita osoba sa invaliditetom/. Tu nadležnost ostvaruju zajednički ili odvojeno, ili od strane kantona koordinirano od federalne vlasti. U pogledu ovih nadležnosti kantoni i federalna vlast dogovaraju se na trajnoj osnovi.

Kantoni u ovoj oblasti imaju pravo utvrđivati politiku i provoditi zakone (član III.3. (4)), kao i provoditi socijalnu politiku i uspostavljati službe socijalne zaštite (član III.4.j)).

II – RAZLOZI ZA DONOŠENJE OVOG ZAKONA

Zaštita civilnih žrtava rata trenutno je regulisana odredbama unutar Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom („Službene novine Federacije BiH“, broj: 36/99, 54/04, 39/06, 14/09, 45/16 i 40/18), pri čemu isti propis sadrži i odredbe koje obuhvataju oblast socijalne zaštite, zaštite porodice sa djecom i zaštite osoba sa invaliditetom. Dio odredbi ovog zakona odnosi se specifično na jednu populaciju, dok su druge odredbe opće i odnose se na sve ili npr. samo dvije kategorije osoba. Na ovaj način je, inače vrlo složen propis, učinjen još složenijim, čemu je svoj značajan doprinos dao i veliki broj izmjena i dopuna istog.

Također, tokom praktične primjene predmetnog propisa uočen je i niz njegovih nedostataka koji su se u praksi pokazali ili kao neprimjenjivi, ili vrlo teško primjenjivi u postupcima za ostvarivanje prava.

Shodno navedenom, a imajući u vidu i odavno planirane aktivnosti ovog organa u smislu da se Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom, razdvoji na četiri propisa koji bi zasebno regulisali svaku pojedinu kategoriju, uvažena je Inicijativa Skupštine Zeničko-dobojskog kantona za donošenje posebnog federalnog zakona o civilnim žrtvama rata, te utvrđen predmetni tekst zakona.

III – OBJAŠNENJE PREDLOŽENIH RJEŠENJA U ZAKONU

- 1) Članom 1. Zakona definira se ukratko sadržaj predmetnog propisa u smislu da isti reguliše sva pitanja od značaja za kategoriju civilnih žrtava rata, u dijelu koji se odnosi na ostvarivanje prava koja su im ovim propisom zagarantovana.
- 2) Članom 2. Zakona uklanja se eventualna diskriminacija u jednakom postupanju u odnosu prema ženama i muškarcima.
- 3) Članom 3. ističe se da zaštita civilnih žrtava rata kao dio socijalne politike u Federaciji predstavlja zajedničku nadležnost Federacije i Kantona.

- 4) Članom 4. predloženog teksta ostavlja se mogućnost da kantoni u skladu sa svojom nadležnošću i raspoloživim sredstvima za civilne žrtve rata utvrde i druga prava koja nisu predviđena ovim zakonom, odnosno da prošire obim postojećih prava u skladu sa potrebama ove populacije.
- 5) U članu 5. utvrđena je obaveza primjene važećeg Zakona o upravnom postupku, izuzev kada su u pitanju posebne odredbe ovog zakona, a kojima je, provođenje određenih radnji u postupku, drugačije regulisano.
- 6) Dosadašnjim zakonskim odredbama postojala je striktna zabrana korištenja bilo kojeg prava po tom propisu ukoliko korisnik isto prava koristi, ili ima mogućnost koristiti po drugim propisima. Predloženom izmjenom u članu 6. Zakona, je za određene kategorije ostavljena mogućnost izbora, i to prvenstveno za posebnu kategoriju civilnih žrtava rata, iz razloga jer se radi o posebno osjetljivoj populaciji, te ove osobe upravo iz tih razloga nisu bila u mogućnosti prije podnijeti zahtjev za ostvarivanje prava na mjesečno lično novčano primanje, dok su u tom periodu, po nekom drugom osnovu ostvarili pravo na ličnu invalidninu. Imajući u vidu da je iznos lične invalidnine znatno niži od prava na mjesečno lično novčano primanje, te da bi ove osobe zbog nemogućnosti ranijeg ostvarivanja prava kao posebna kategorija civilnih žrtava rata, bila u znatno nepovoljnijem položaju, ostavljena im je mogućnost izbora povoljnijeg prava. Druga kategorija kojoj se izbor povoljnijeg prava omogućava su osobe koja će u budućnosti stradati od zaostalog ratnog materijala, u situaciji kada su neka od ovih prava već ostvarile po drugim propisima, iz razloga jer nisu mogle, u momentu ostvarivanja drugog prava, znati da će doći do naknadnog oštećenja organizma. Na ovaj način pokušava se osobama, koje po drugom osnovu ostvaruju minimalne naknade, ostaviti mogućnost da, ukoliko ispune uslove za ostvarivanje prava po ovom propisu, u višem iznosu, imaju pravo izbora za njih povoljnijeg prava.
- 7) Članom 7. predviđena je zabrana diskriminacije po bilo kojem osnovu te obaveza poštovanja načela rodne jednakosti.
- 8) Članovima 8. do 10., definiše se pojam i status civilne žrtve rata, pri čemu je period rata i neposredne opasnosti definisan na način da je isti usklađen sa važećim propisom o nestalim osobama. Razlika u odnosu na prethodne odredbe, kada je u pitanju status civilnih žrtava rata vidljiva je iz načina klasifikacije, pa su u članu 10. civilne žrtve rata grupisane po osnovu za sticanje statusa, u smislu da li je osnov oštećenje organizma, seksualno zlostavljanje ili silovanje ili gubitak člana porodice.
Novina i veliki iskorak u odnosu na prethodni zakon je priznavanje statusa novoj kategoriji osoba – djeci žrtava seksualnog zlostavljanja i silovanja. Nije predviđeno da ova populacija ima mogućnost za ostvarivanje materijalnih prava, ali sticanjem statusa mogu ostvariti druga prava koja su do sada bila inače predviđena za osobe koje imaju tjelesno oštećenje u visini ispod 60%, odnosno u skladu sa drugim federalnim i kantonalnim propisima.
Samo priznavanje statusa civilne žrtve rata ovoj grupi otvara daljnje mogućnosti za izlazak iz zone „nevidljivosti“ i neprepoznavanja u bilo kojoj formi društvenih tokova u FBiH.
- 9) U poglavlju IV, član 11. do člana 15. definisana su prava civilnih žrtava rata, te osnovni uslovi za njihovo ostvarivanje, kao npr. državljanstvo, prebivalište, povratak u RS, osuđivanost i sl. Pomenute odredbe su uglavnom bile na isti način sadržane i u važećem propisu. Ovim odredbama je sada jasno precizirano da se prava po ovom zakonu (lična invalidnina, mjesečno lično novčano primanje, dodatak za njegu i pomoć od druge osobe,

ortopedski dodatak i porodična invalidnina), ostvaruju u jedinstvenom omjeru 70%:30% - Federacija-Kanton.

- 10) Članom 16. i 17. predloženog teksta definisana je osnovica za obračun primanja, i ista je također utvrđena u iznosu od 70% od osnovice za kategoriju branilaca i članova njihovih porodica.
- 11) U članovima 18., 19., 20. i 21. sadržane su osnovne odredbe u vezi sa ostvarivanjem prava po osnovu oštećenja organizma, pri čemu se iste, u odnosu na trenutno važeće, nisu mijenjale, izuzev norme koja se odnosi na ograničenje roka za podnošenje zahtjeva za ostvarivanje prava po ovom osnovu. Rok je utvrđen u trajanju od 6 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona, koji period je ostavljen kao krajnji datum za podnošenje zahtjeva osobama koje su zadobile tjelesno oštećenje u vezi sa ratnim događanjima, pa i pored činjenice da su imali tu mogućnost, u periodu nakon završetka rata do danas, predmetni zahtjev još uvijek nisu podnijeli.
- 12) Članom 22. do člana 27., definisana su posebno prava koja civilne žrtve rata mogu ostvariti po osnovu oštećenja organizma, pri čemu je jedina izmjena da se sada iznos naknade utvrđuje direktnim računanjem tačno utvrđenog procenta od osnovice za kategoriju civilnih žrtava rata.
- 13) U članovima 28., 29. i 30. definisano je pravo posebne kategorije civilnih žrtava rata, pri čemu je precizno navedeno šta se smatra seksualnim zlostavljanjem ili silovanjem, te koje osobe se, u kontekstu ovog zakona, smatraju žrtvom seksualnog zlostavljanja ili silovanja. Ostvarivanje prava na mjesečno lično novčano primanje za ovu kategoriju nije vremenski ograničeno.
- 14) Članovima predloženog teksta, i to od člana 31. do člana 36., definisani su uslovi za ostvarivanje prava na porodičnu invalidninu. Osnovna novina u odnosu na dosadašnje odredbe sastoji su prvenstveno u eliminisanju prihodovnog cenzusa, koji za ovu kategoriju više nije predviđen. Također je i za ove osobe utvrđen krajnji rok za podnošenje zahtjeva, 6 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona, sa posebnim rokom za supružnike i vanbračne partnere poginulog, kod kojih ovaj rok teče tek od dana kada se steknu uslovi za podnošenje zahtjeva za ostvarivanje ovog prava.
- 15) U poglavlju IX se precizira svrha isplate novčanih naknada za priznata prava. Za civilne žrtve rata I, II, i III grupe procijenjenog tjelesnog oštećenja utvrđena naknada predstavlja naknadu za izjednačavanje mogućnosti po osnovu invaliditeta, čime se na određeni način zadovoljava obaveza po UN konvenciji o pravima osoba s invaliditetom, i reparaciju države za pretrpjelu štetu. Za civilne žrtve rata IV, V i VI grupe, kao i za osobe iz člana 28. i 31. svrha isplate priznatih novčanih naknada predstavlja reparaciju države za pretrpjelu štetu, čime se također zadovoljava obaveza po UN konvenciji protiv torture.
- 16) Poglavlje X predloženog teksta, članovi 39. do 43., sadrži odredbe koje uređuju postupak za ostvarivanje ovim propisom utvrđenih prava. U odnosu na važeće odredbe uvedene su dvije novine. Prva se odnosi na akreditaciju udruženja koja mogu izdavati uvjerenja o preživjelom zlostavljanju i silovanju i boravku u logoru, te je ova obaveza sada predviđena u zakonu, dok je do danas ista bila utvrđena podzakonskim aktom Ministarstva. Druga novina odnosi se na troškove postupka prilikom podnošenja zahtjeva za utvrđivanje pogoršanja zdravstvenog stanja, koji sada padaju na teret podnosioca ali, ukoliko se traženo pogoršanje i utvrdi, podnosilac ima pravo na njihovu refundaciju.
- 17) Poglavlje XI – Posebne odredbe, sadrži sve specifične odredbe koje se uglavnom odnose na postupak isplate i kontrole isplata novčanih sredstava za propisane naknade. Jedna od izmjena odnosi se na postupak povrata neosnovano isplaćenih sredstava, te je

predviđeno da se isti vrši umanjnjem trebovanja koje kantoni ispostave Federaciji u tekućem mjesecu za prethodni mjesec. Ovakav način rada je i do sada funkcionirao u praksi, te je isto sada predviđeno i zakonskom odredbom. Dalje, obzirom na postojanje nesaglasnosti između prvostepenih i drugostepenih organa koji organ pokreće sudski postupak u slučaju nenamjenskog utroška, sada je predviđeno da ovaj postupak pokreće nadležno ministarstvo, iz razloga veće kadrovske kapacitiranosti te mogućnosti eventualnog dogovora o zastupanju sa kantonalnim pravobranilaštvima. Međutim, isto tako je naglašena i obaveza prvostepenih organa da vode evidencije o svim promjenama koje su od uticaja na obim i korištenje prava. Osim navedenog, iako je odredba o smanjenju koeficijenta za isplatu postojala i do sada, članom 50. je predviđeno da odluku o njegovom smanjenju donosi vlada onog nivoa vlasti u čijem budžetu se pojavi nedostatak sredstava, tj. ako postoji nedostatak sredstava u kantonalnom budžetu, odluku o promjeni koeficijenta donosi vlada kantona, a ako je nedostatak u federalnom budžetu, odluku donosi Vlada FBiH. Smanjenje koeficijenta za isplatu na jednom nivou ne obavezuje drugi nivo da učini isto.

U ovom dijelu zakona predviđena je i saradnja vladinog i nevladinog sektora, odnosno saradnja nadležnih općinskih, kantonalnih i federalnih organa sa organizacijama civilnih žrtava rata, tj. njihovim reprezentativnim predstavnicima.

- 18) Poglavljem XII predviđeno je da inspekcijski nadzor vrše kantonalni inspektori iz oblasti socijalne zaštite, uz napomenu da u svim kantonima ne postoje inspektori iz ove oblasti, kao ni na federalnom nivou.
- 19) Prekršajne odredbe predviđene članom 54. prilagođene su u smislu da je izostavljen dio koji se ne odnosi na kategoriju civilnih žrtava rata, dok su iznosi predviđenih novčanih kazni ostali isti kao u prethodnom propisu koji je regulisao ovu oblast.
- 20) Članom 55. predviđeno je da svi nadležni prvostepeni organi, u prelaznom roku, za sve postojeće korisnike prava donesu nova rješenja. Ovo podrazumijeva donošenje novih rješenja o daljnjem korištenju prava na osnovu odredbi ovog zakona. Ovaj postupak ne obuhvata i ne podrazumijeva vršenje ponovne ocjene oštećenja organizma, ponovno pribavljanje stručnog mišljenja za posebnu kategoriju civilnih žrtava rata, niti ponovno utvrđivanje činjenice nestanka ili pogibije osobe, kao osnova za ostvarivanje prava. U ovom dijelu je također predviđeno da će se nezavršeni postupci okončati po odredbama ovog zakona, pri čemu se faktički ide u korist stranke obzirom da je sam zakon generalno povoljniji u odnosu na važeći. Postupci koji su započeti i u kojima su pribavljeni pojedini dokazi, npr. nalaz Instituta ili stručno mišljenje Komisije za posebnu kategoriju civilnih žrtava rata, će se okončati na temelju tih dokaza, iz razloga jer u ovom dijelu postupka nije bilo nikakvih izmjena.

Shodno tome da trenutno postoje i kantonalni zakoni i podzakonski akti iz ove oblasti iste je potrebno u roku od 3 mjeseca uskladiti sa ovim zakonom.

Također, obzirom da je zaštita civilnih žrtava rata bila regulisana propisom koji obuhvata i druge oblasti, predviđeno je da stupanjem na snagu ovog zakona prestaju da važe samo one odredbe koje su se odnosile na kategoriju civilnih žrtava rata, pri čemu je isto tako predviđeno da one odredbe koje su bile zajedničke za sve oblasti, stupanjem na snagu ovog zakona nisu dalje važeće isključivo u odnosu na ovu kategoriju.

IV – FINANSIJSKE IMPLIKACIJE PREDLOŽENIH IZMJENA

Provođenje ovog Zakona zahtijevaće dodatna finansijska izdvajanja, i kada su u pitanju budžeti kantona i budžet Federacije.

Naime, odredbama važećeg zakona, omjer izdvajanja iz budžeta kantona i Federacije bio je, neprirodno, utvrđen različito za pojedina prava. Tako je za neka od prava bilo predviđeno izdvajanje 20% sredstava iz budžeta kantona i 50% sredstava iz budžeta Federacije, a za druga u omjeru 30% naspram 70%, kanton – Federacija.

U konkretnom slučaju, faktički je u pitanju greška nastala prilikom donošenja ovog propisa, te se za pojedina prava iznos od 70% od osnovice za boračku populaciju, (umjesto da se tretira kao 100% iznos osnovice za populaciju civilnih žrtava rata), u zakonskim odredbama koristio kao nominalni iznos.

Primjenom novih odredbi, uspostavio bi se pravilan omjer izdvajanja budžetskih sredstava, kako je to uvijek i bilo predviđeno, ali bi u ovom slučaju došlo do odstupanja u odnosu na dosadašnja izdvajanja.

Budžetska izdvajanja sa nivoa Federacije za kategoriju civilnih žrtava rata bi, prema izračunu ovog organa bila umanjena za cca 1% ukupnog godišnjeg iznosa, ali bi taj isti iznos bio transferiran i shodno broju korisnika, podijeljen na pojedine kantone kao uvećani rashodi.

Dalje, kako ovaj zakon eliminiše neke od dosada ograničavajućih odredbi (prihodovni cenzus), isto će također uzrokovati dodatne rashode kako za kanton tako i za Federaciju. Procjena, na temelju evidencije iz SOTAC baze podataka, je da bi primjena ovih odredbi uzrokovala godišnje povećanje rashoda za Federaciju u iznosu oko cca 600.000,00 KM, a za kantone u ukupnom iznosu cca. 260.000,00 KM, u rasponu od 2.000,00 – 120.000,00 KM.

Također, stupanjem na snagu ovog zakona, osim naprijed navedenog, kantoni, odnosno, uglavnom općinski organi uprave kao prvostepeni organi, bi imali i dodatne troškove donošenja novih rješenja, jednokratno i to cca 10.000 rješenja.

Obzirom na značajno povećanje rashoda za kantone predviđeno je da se ovi troškovi u iznosu od cca 93.160,00 KM, finansiraju iz federalnog budžeta.

Pregled svih rashoda novog zakona dat je u tabelarnom prikazu ispod - Godišnja kalkulacija uvećanih rashoda na nivou Federacije i pojedinačno po kantonima.

Zakon o zaštiti CŽR - godišnja kalkulacija uvećanih rashoda na nivou Federacije i pojedinačno po kantonima (tabelarni prikaz)

Federacija BiH			
Vrsta rashoda			(cca – KM)
Povećanje rashoda (uk. prih. cenž)			596.552,80
Povećanje rashoda (fin. I st. rješenja)			93.160,00
Smanjenje rashoda novi obračun (1%)			262.920,60
Ukupno povećanje rashoda			426.792,20
Kanton	Rashodi (novi obračun)	Rashodi (prihodovni cenzus)	Ukupni rashodi
Kanton Sarajevo	87.816,24	118.752,62	206.568,86
Unsko sanski kanton	51.269,64	47.040,91	98.310,55
Tuzlanski kanton	43.073,16	36.229,61	79.302,77
Zeničko dobojski kanton	23.014,20	12.942,00	35.956,20
Hercegovačko neretvanski kanton	22.489,32	15.244,60	37.733,92
Srednjo bosanski kanton	20.454,00	13.108,03	33.562,03
Bosansko podrinjski kanton	7.876,20	10.966,18	18.842,38
Posavski kanton	3.076,68	0,00	3.076,68
Kanton 10	2.186,88	0,00	2.186,88
Zapadno hercegovački kanton	1.664,28	1.381,54	3.045,82
UKUPNO	262.920,60	255.665,48	518.586,08